

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

25. dubna 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o úhradě poplatků souvisejících se smlouvou, které nese spotřebitel – Pravomocné soudní rozhodnutí, které konstatuje zneužívající povahu tohoto ujednání a toto ujednání zrušuje – Žaloba na vrácení částek zaplacených na základě zneužívajícího ujednání – Počátek běhu promlčecí lhůty“

Ve věci C-484/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia no 20 de Barcelona (Soud prvního stupně č. 20 v Barceloně, Španělsko) ze dne 22. července 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 6. srpna 2021, v řízení

F C C,

M A B

proti

Caixabank SA, dříve Bankia SA,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení: O. Spineanu-Matei, předsedkyně senátu, S. Rodin (zpravodaj) a L. S. Rossi, soudci,

generální advokát: A. M. Collins,

za soudní kancelář: L. Carrasco Marco, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. října 2023,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za F C C a M A B: I. Fernández Grañeda, F. Gómez Hidalgo Terán a J. Zaera Herrera, abogados,
- za Caixabank SA: J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, J. Rodríguez Cárcamo a E. Valencia Ortega, abogados,

* Jednací jazyk: španělština.

- za španělskou vládu: A. Ballesteros Panizo a A. Pérez-Zurita Gutiérrez, jako zmocněnci,
- za italskou vládu: G. Palmieri, jako zmocněnkyně, ve spolupráci s: G. Rocchitta, avvocato dello Stato,
- za Evropskou komisi: J. Baquero Cruz a N. Ruiz García, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi F C C a M A B, dvěma spotřebiteli, a Caixabank SA, dříve Bankia SA, úvěrovou institucí, ve věci návrhu na vrácení částek zaplacených na základě smluvního ujednání, jehož zneužívající povaha byla určena pravomocným soudním rozhodnutím.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:
„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“
- 4 Článek 7 odst. 1 uvedené směrnice zní takto:
„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Španělské právo

- 5 Článek 121–20 Ley 29/2002, primera Ley del Código Civil de Cataluña (zákon č. 29/2002, první zákon občanského zákoníku Katalánska) ze dne 30. prosince 2002 (BOE č. 32 ze dne 6. února 2003, dále jen „občanský zákoník Katalánska“) stanoví:
„Nároky jakéhokoli druhu se promlčují po uplynutí deseti let, ledaže došlo k nabytí práva vydržením nebo tento zákoník nebo zvláštní zákon stanoví jinak.“

6 Článek 121–23 odst. 1 katalánského občanského zákoníku stanoví:

„Promlčecí lhůta začíná běžet okamžikem, kdy se osoba, které svědčí vzniklý a vymahatelný nárok, dozvěděla nebo se rozumně mohla dozvědět o okolnostech rozhodných pro vznik tohoto nároku a o osobě, vůči níž může být tento nárok uplatněn.“

7 Podle ustanovení 121–11 uvedeného zákoníku:

„Důvody přerušení běhu promlčecí lhůty jsou:

- a) podání žaloby k soudům, i když je žaloba odmítnuta z důvodu nedodržení procesních náležitostí;
- b) zahájení rozhodčího řízení týkajícího se pohledávky nebo podání návrhu na určení rozhodců soudem;
- c) mimosoudní uplatnění pohledávky;
- d) uznání práva nebo vzdání se práva uplatnit námitku promlčení osobou, vůči níž může být nárok v průběhu promlčecí lhůty uplatněn.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 8 Účastníci původního řízení uzavřeli v roce 2007 smlouvu o hypotečním úvěru. Vzhledem k tomu, že ujednání této smlouvy, které ukládalo žalobcům v původním řízení zaplacení veškerých poplatků spojených se zřízením zástavního práva k nemovitosti (dále jen „ujednání o poplatcích“), bylo zrušeno rozsudkem Juzgado de Primera Instancia no 50 de Barcelona (Soud prvního stupně č. 50 v Barceloně, Španělsko) ze dne 2. května 2019, byly žalobcům v původním řízení vráceny částky uhrazené z titulu notářských poplatků.
- 9 Dne 23. února 2021 podali posledně uvedení žalobu k předkládajícímu soudu, Juzgado de Primera Instancia no 20 de Barcelona (Soud prvního stupně č. 20 v Barceloně, Španělsko), znějící na vrácení částek uhrazených na základě ujednání o poplatcích, pokud jde o registrační poplatky a poplatky za správu ve výši 295,36 EUR.
- 10 Společnost Caixabank před předkládajícím soudem tvrdí, že nárok žalobců v původním řízení je promlčen. Podle ní promlčecí lhůta, která je podle katalánského občanského zákoníku desetiletá, začala běžet v okamžiku zřízením zástavního práva k nemovitosti v roce 2007, když byly uhrazeny částky, jejichž vrácení je předmětem původního řízení.
- 11 Žalobci v původním řízení tvrdí, že na základě poučení vyplývajícího z rozsudku ze dne 22. dubna 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313), začala promlčecí lhůta běžet až v okamžiku, kdy Juzgado de Primera Instancia no 50 de Barcelona (Soud prvního stupně č. 50 v Barceloně) určil neplatnost ujednání o poplatcích. Dodávají, že v rozsudku ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470), Soudní dvůr rozhodl, že promlčecí lhůta nemůže začít běžet okamžikem uzavření smlouvy.
- 12 Podle předkládajícího soudu vyvstává otázka, k jakému okamžiku se má za to, že spotřebitel je obeznámen se skutečnostmi, na kterých se zakládá žaloba na vrácení částek zaplacených na základě zrušeného ujednání. Podle něj není pochyb o tom, že ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 7

odst. 1 směrnice 93/13 by byla dodržena, a tudíž i zásada efektivy unijního práva, pokud by byl počátek běhu promlčecí lhůty stanoven k okamžiku určení neplatnosti ujednání o poplatcích. Mohlo by jít, i když je to podle předkládajícího soudu sporné, rovněž o datum, kdy dotčený spotřebitel uvedené částky zaplatil, nebo datum, kdy Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) vydal rozsudek, kterým prohlásil za zneužívající standardní ujednání, jehož dosah je rovnocenný dosahu ujednání o poplatcích.

- 13 Konečně má předkládající soud za to, že pokud by začala promlčecí lhůta běžet v okamžiku zaplacení poplatků, bylo by právo podat žalobu promlčeno a spotřebitelé by byli zbaveni možnosti získat náhradu bezdůvodně zaplacených částek. Naproti tomu, pokud by měl být počátek běhu promlčecí lhůty stanoven k datu vydání výše uvedeného rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), a sice 23. prosince 2015, nebo k datu, kdy soudní rozhodnutí určilo neplatnost ujednání o poplatcích, v projednávaném případě 2. května 2019, desetiletá promlčecí lhůta by dosud neuplynula a škoda by spotřebitelům mohla být ještě nahrazena.
- 14 Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia no 20 de Barcelona (Soud prvního stupně č. 20 v Barceloně, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je s článkem 38 [Listiny základních práv Evropské unie], se zásadou efektivy unijního práva a s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] slučitelné, aby promlčecí lhůta k podání návrhu na vymáhání částek zaplacených na základě zneužívajícího ujednání, jako je ujednání o poplatcích, začala běžet dříve než v okamžiku prohlášení neplatnosti zmíněného ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy?
- 2) Je s článkem 38 Listiny základních práv, se zásadou efektivy unijního práva a s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 slučitelné, aby promlčecí lhůta týkající se zneužívajícího ujednání začala běžet v den, kdy soud, který má pravomoc vytvářet judikaturu, jako je Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko), rozhodne, že určité ujednání je zneužívající, bez ohledu na to, zda je obsah uvedeného rozsudku znám dotčenému spotřebiteli?
- 3) Je s článkem 38 Listiny základních práv, se zásadou efektivy unijního práva a s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 slučitelné, aby bylo v dlouhodobé smlouvě stanoveno, že promlčecí lhůta k podání návrhu na vrácení poplatků zaplacených [na základě zneužívajícího ujednání] za účelem zřízení zástavního práva k nemovitosti začíná běžet v okamžiku zaplacení uvedených poplatků, neboť dané zneužívající ujednání v tomto okamžiku vyčerpalo své účinky a neexistuje riziko, že bude znovu použito?“

K předběžným otázkám

- 15 Úvodem je třeba připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání musí být tudíž v zásadě obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno [rozsudky ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61, jakož i ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 57].

- 16 Z toho vyplývá, že povinnost vnitrostátního soudu neaplikovat zneužívající smluvní ujednání, které ukládá uhrazení částek, jež se ukázaly jako bezdůvodné, s sebou v zásadě nese odpovídající restituční účinek vztahující se k těmto částkám [rozsudky ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 62, jakož i ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 58].
- 17 Neexistence takové restitučního účinku by totiž mohla zpochybnit odrazující účinek, který se má podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 7 odst. 1 této směrnice pojit k rozhodnutím o zneužívající povaze ujednání obsažených ve smlouvách uzavřených prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem [rozsudky ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 63, jakož i ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 58].
- 18 Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 zajisté vyžaduje, aby členské státy stanovily, že zneužívající ujednání nejsou „podle jejich vnitrostátních právních předpisů“ pro spotřebitele závazná (rozsudky ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 57, a ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 64).
- 19 Úprava ochrany, kterou spotřebitelům zaručuje směrnice 93/13, vnitrostátním právem však nemůže měnit rozsah, a tudíž podstatu této ochrany, a tím dokonce zpochybnit zvýšení účinnosti uvedené ochrany přijetím jednotných pravidel o zneužívajících ujednáních, které bylo cílem unijního normotvůrce, jak uvádí desátý bod odůvodnění směrnice 93/13 [rozsudky ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 65, jakož i ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 60].
- 20 Platí tudíž, že i když je na členských státech, aby prostřednictvím svého vnitrostátního práva vymezily podmínky, za kterých se určuje zneužívající povaha ujednání obsaženého ve smlouvě a platí konkrétní právní účinky tohoto rozhodnutí, nic to nemění na tom, že takové rozhodnutí musí umožňovat obnovení právní a faktické situace, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby toto zneužívající ujednání nebylo sjednáno, zejména prostřednictvím nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel na základě uvedeného zneužívajícího ujednání [rozsudky ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 66, jakož i ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 61].

K první a třetí otázce

- 21 Podstatou první a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i článek 38 Listiny základních práv musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení poplatků, které spotřebitel uhradil v okamžiku uzavření smlouvy s prodávajícím nebo poskytovatelem, na základě smluvního ujednání, jehož zneužívající povaha byla určena pravomocným soudním rozhodnutím vydaným po zaplacení těchto poplatků, začala běžet ode dne této platby nebo v každém případě před tím, než byla uvedeným rozhodnutím určena neplatnost tohoto ujednání.
- 22 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že v případě neexistence specifické unijní právní úpravy v dané oblasti je na vnitrostátním právním řádu každého členského státu, aby na základě zásady procesní autonomie upravil procesní podmínky soudních řízení určených

k zajištění ochrany práv, která právním subjektům vyplývají z unijního práva, přičemž tyto podmínky nesmějí být méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), ani upravené takovým způsobem, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) (rozsudek ze dne 22. dubna 2021, Profí Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, bod 52 a citovaná judikatura).

- 23 Pokud jde o zásadu efektivity, o kterou jako jedinou se v tomto řízení jedná, je třeba uvést, že každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, je třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například ochranu práva na procesní obranu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení (rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 28 a citovaná judikatura).
- 24 Kromě toho Soudní dvůr uvedl, že povinnost členských států zajistit účinnost práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, s sebou nese zejména pro práva vyplývající ze směrnice 93/13 požadavek účinné soudní ochrany zakotvený rovněž v článku 47 Listiny základních práv, který platí mimo jiné při stanovení procesních podmínek týkajících se žalob založených na takových právech (rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 29 a citovaná judikatura).
- 25 Pokud jde o analýzu charakteristik promlčecí lhůty, jako je promlčecí lhůta dotčená ve věci v původním řízení, Soudní dvůr upřesnil, že tato analýza se musí týkat délky takové lhůty a podmínek jejího použití, včetně podmínek pro zahájení běhu této lhůty (rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 30 a citovaná judikatura).
- 26 Ačkoli Soudní dvůr rozhodl, že návrh podaný spotřebitelem k určení zneužívající povahy ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem nemůže podléhat žádné promlčecí lhůtě (rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 38 a citovaná judikatura), upřesnil, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 této směrnice nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví promlčecí lhůtu pro právo podat žalobu k uplatnění restitučních účinků tohoto určení, s výhradou, že jsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity (rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 39 a citovaná judikatura).
- 27 Je tedy třeba mít za to, že námitka promlčení směřující proti návrhům restituční povahy, které spotřebitelé podali za účelem uplatnění práv, která jim vyplývají ze směrnice 93/13, není sama o sobě v rozporu se zásadou efektivity, pokud její použití v praxi neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje výkon práv přiznaných touto směrnicí (rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 40 a citovaná judikatura).
- 28 V tomto ohledu je třeba zohlednit nerovné postavení, v němž se spotřebitel vůči prodávajícímu nebo poskytovateli jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti nachází, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah. Stejně tak je třeba připomenout, že spotřebitelé mohou nevědět o zneužívající povaze ujednání obsaženého ve smlouvě o hypotečním úvěru nebo si neuvědomují

rozsah svých práv plynoucích ze směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 45 a citovaná judikatura).

- 29 V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že použití promlčecí doby, která začíná běžet od podpisu této smlouvy, může v rozsahu, v němž se spotřebitel může domáhat vrácení částek uhrazených na základě smluvního ujednání prohlášeného za zneužívající pouze během určené lhůty po podpisu smlouvy, bez ohledu na to, zda si byl nebo mohl být rozumně vědom zneužívající povahy tohoto ujednání, nadměrně ztížit výkon práv tohoto spotřebitele přiznaných směrnicí 93/13 a porušit tak zásadu efektivit ve spojení se zásadou právní jistoty (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. července 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 91; obdobně viz rovněž rozsudek ze dne 22. dubna 2021, Profí Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, bod 63).
- 30 V projednávané věci tak z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že s ohledem na skutečnost, že ujednání o úhradě poplatků vyvolalo účinky v okamžiku uzavření smlouvy, který je totožný s okamžikem zaplacení uvedených poplatků, stanovení počátku běhu promlčecí lhůty pro podání žaloby na vrácení uvedených poplatků v okamžiku uzavření smlouvy a zaplacení poplatků by mělo za následek, že ke dni podání žaloby na vrácení podané žalobci v původním řízení by právo tuto žalobu podat již bylo promlčeno nezávisle na otázce, zda si spotřebitelé byli vědomi, nebo přinejmenším mohli být rozumně vědomi zneužívající povahy ujednání o poplatcích.
- 31 Ve světle judikatury připomenuté v bodech 28 a 29 tohoto rozsudku je třeba mít za to, že datum uzavření smlouvy, která obsahuje zneužívající ujednání, a zaplacení dotčených poplatků nemůže jako takové představovat počátek běhu promlčecí lhůty.
- 32 Naproti tomu za okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, v okamžiku, kdy se rozhodnutí, které prohlašuje zneužívající povahu dotčeného smluvního ujednání a jeho neplatnost z téhož důvodu, stalo pravomocným, je spotřebitel jednoznačně obeznámen s protiprávností daného ujednání. Od tohoto data je tedy uvedený spotřebitel v zásadě schopen účinně uplatnit práva, která mu přiznává směrnice 93/13, a může tedy začít běžet promlčecí lhůta pro podání restituční žaloby, jejímž hlavním cílem je obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno, jak vyplývá z bodů 15 a 20 tohoto rozsudku.
- 33 V tomto okamžiku se totiž vzhledem k tomu, že jde o soudní rozhodnutí, které nabylo právní moci a je určeno dotčenému spotřebiteli, může tento spotřebitel seznámit se zneužívající povahou uvedeného ujednání a sám posoudit vhodnost podání žaloby na vrácení částek zaplacených na základě tohoto ujednání ve lhůtě stanovené vnitrostátním právem.
- 34 Promlčecí lhůta, která začíná běžet dnem nabytí právní moci rozhodnutí, které prohlašuje zneužívající povahu smluvního ujednání a toto ujednání zrušuje, může být slučitelná se zásadou efektivit pouze tehdy, pokud měl spotřebitel možnost seznámit se se svými právy před tím, než tato lhůta začne běžet nebo uplyne (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 46 a citovaná judikatura).
- 35 Je však třeba upřesnit, že i když, jak vyplývá z judikatury připomenuté v bodě 29 tohoto rozsudku, směrnice 93/13 brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení částek zaplacených spotřebitelem na základě zneužívajícího smluvního ujednání mohla začít běžet nezávisle na otázce, zda tento spotřebitel věděl nebo mohl rozumně vědět o zneužívající povaze tohoto

ujednání, nebrání tato směrnice tomu, aby měl prodávající nebo poskytovatel možnost prokázat, že uvedený spotřebitel o této skutečnosti věděl nebo mohl rozumně vědět před vydáním rozsudku, který prohlašuje neplatnost uvedeného ujednání.

- 36 Za těchto podmínek není nutné vykládat článek 38 Listiny základních práv za účelem určení, zda základní práva v něm zakotvená brání takové vnitrostátní praxi, jako je praxe, která je předmětem této otázky.
- 37 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první a třetí otázku odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, vykládané ve světle zásady efektivity, musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení poplatků, které spotřebitel uhradil v okamžiku uzavření smlouvy s prodávajícím nebo poskytovatelem, na základě smluvního ujednání, jehož zneužívající povaha byla určena pravomocným soudním rozhodnutím vydaným po zaplacení těchto poplatků, začala běžet ode dne této platby, bez ohledu na to, zda tento spotřebitel věděl nebo mohl rozumně vědět o zneužívající povaze tohoto ujednání od uvedené platby nebo předtím, než byla tímto rozhodnutím konstatována neplatnost tohoto ujednání.

K druhé otázce

- 38 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení poplatků, které spotřebitel zaplatil na základě ujednání smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem, jehož zneužívající povaha byla prohlášena pravomocným soudním rozhodnutím, začala běžet ode dne, kdy nejvyšší vnitrostátní soud vydal dřívější rozsudek v odlišné věci, kterým prohlásil za zneužívající standardizované ujednání odpovídající uvedenému ujednání dané smlouvy.
- 39 Jak vyplývá z judikatury připomenuté v bodech 15 a 20 tohoto rozsudku, směrnice 93/13 má za cíl umožnit obnovení právní a faktické situace, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby toto zneužívající ujednání nebylo sjednáno, zejména prostřednictvím nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel na základě uvedeného zneužívajícího ujednání.
- 40 Stanovení počátku běhu promlčecí lhůty u žaloby na vrácení poplatků zaplacených spotřebitelem na základě zneužívajícího smluvního ujednání ke dni, kdy nejvyšší vnitrostátní soud vydal rozsudek prohlašující standardizované ujednání odpovídající ujednání obsaženému ve sporné smlouvě za zneužívající, přitom v mnoha případech umožňuje prodávajícímu nebo poskytovateli ponechat si částky neoprávněně získané v neprospěch spotřebitele na základě zneužívajícího ujednání, což by bylo neslučitelné s požadavkem vyplývajícím z judikatury připomenuté v bodě 29 tohoto rozsudku, podle níž tento výchozí bod nelze stanovit nezávisle na otázce, zda uvedený spotřebitel věděl nebo mohl rozumně vědět o zneužívající povaze posledně uvedeného ujednání zakládajícího restituční nárok, a aniž by byla prodávajícímu nebo poskytovateli uložena povinnost řádné péče a poučení vůči spotřebiteli, čímž by se zvýraznilo jeho nerovné postavení, které má směrnice 93/13 zhojit.
- 41 Kromě toho při neexistenci informační povinnosti prodávajícího nebo poskytovatele v tomto ohledu nelze předpokládat, že spotřebitel může rozumně vědět, že ujednání obsažené v jeho smlouvě má význam rovnocenný standardizovanému ujednání, jehož zneužívající povaha byla prohlášena nejvyšším vnitrostátním soudem.

- 42 Ačkoli judikatura nejvyššího soudu členského státu může – pokud je dostačujícím způsobem zveřejněna – umožnit spotřebiteli seznámit se se zneužívající povahou vzorového ujednání obsaženého v jeho smlouvě s prodávajícím nebo poskytovatelem, nelze od tohoto spotřebitele, jehož má směrnice 93/13 chránit s ohledem na jeho nerovné postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, očekávat, že podnikne kroky, které spadají do oblasti právních rešerší [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. července 2023, Banco Santander (Odkaz na oficiální index), C-265/22, EU:C:2023:578, bod 60].
- 43 Kromě toho je třeba v tomto ohledu zdůraznit, že taková vnitrostátní judikatura nutně neumožňuje *ipso facto* prohlásit za zneužívající všechna ujednání tohoto druhu obsažená ve všech smlouvách mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem v právním řádu tohoto členského státu. Pokud nejvyšší vnitrostátní soud prohlásil standardizované ujednání za zneužívající, je ještě třeba v každém jednotlivém případě určit, do jaké míry je ujednání obsažené v konkrétní smlouvě rovnocenné tomuto standardizovanému ujednání a musí být stejně jako posledně uvedené ujednání považováno za zneužívající.
- 44 V souladu s čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13 totiž posouzení zneužívající povahy ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, jenž má určit, zda dané ujednání způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran smlouvy v neprospěch spotřebitele, musí být provedeno s ohledem zejména na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření. Takové posuzování případ od případu se jeví o to důležitější, že zneužívající povaha ujednání může vyplývat z nedostatku transparentnosti tohoto ujednání. Zneužívající povahu konkrétního smluvního ujednání tak nelze v zásadě předpokládat, neboť taková kvalifikace může záviset na konkrétních okolnostech uzavření každé smlouvy a zejména na konkrétních informacích, které jednotlivý prodávající nebo poskytovatel poskytne jednotlivému spotřebiteli.
- 45 Z těchto úvah vyplývá, že od průměrného přiměřeně pozorného a obezřetného spotřebitele nelze požadovat nejen to, aby se z vlastního podnětu pravidelně informoval o rozhodnutích nejvyššího vnitrostátního soudu týkajících se standardizovaných ujednání obsažených ve smlouvách stejné povahy, které mohl uzavřít s prodávajícími nebo poskytovateli, ale ani to, aby na základě rozsudku nejvyššího vnitrostátního soudu určil, zda je takové ujednání, jako je ujednání vložené do konkrétní smlouvy, zneužívající.
- 46 Navíc by bylo v rozporu se směrnicí 93/13, kdyby měl prodávající nebo poskytovatel prospěch ze své pasivity vůči této protiprávnosti zjištěné nejvyšším vnitrostátním soudem. Za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, má totiž prodávající nebo poskytovatel jakožto bankovní instituce v zásadě k dispozici právní službu specializovanou v dané oblasti, která vypracovala smlouvu dotčenou v této věci a je schopna sledovat vývoj judikatury uvedeného soudu a vyvodit z ní závěry týkající se smluv, které tato instituce již uzavřela. Taková bankovní instituce má rovněž v zásadě k dispozici zákaznickou službu, která má všechny nezbytné informace, aby mohla snadno kontaktovat dotčené zákazníky.
- 47 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení poplatků, které spotřebitel uhradil na základě ujednání smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem, jehož zneužívající povaha byla prohlášena pravomocným soudním rozhodnutím, začala běžet ode dne, kdy nejvyšší vnitrostátní soud vydal dřívější rozsudek v odlišné věci, kterým prohlásil za zneužívající standardizované ujednání odpovídající uvedenému ujednání dané smlouvy.

K nákladům řízení

- 48 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

- 1) Ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách, vykládaná ve světle zásady efektivity,

musí být vykládána v tom smyslu, že

brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení poplatků, které spotřebitel uhradil v okamžiku uzavření smlouvy s prodávajícím nebo poskytovatelem, na základě smluvního ujednání, jehož zneužívající povaha byla určena pravomocným soudním rozhodnutím vydaným po zaplacení těchto poplatků, začala běžet ode dne této platby, bez ohledu na to, zda tento spotřebitel věděl nebo mohl rozumně vědět o zneužívající povaze tohoto ujednání od uvedené platby nebo předtím, než byla tímto rozhodnutím konstatována neplatnost tohoto ujednání.

- 2) Ustanovení čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13

musí být vykládána v tom smyslu, že

brání tomu, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení poplatků, které spotřebitel uhradil na základě ujednání smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem, jehož zneužívající povaha byla prohlášena pravomocným soudním rozhodnutím, začala běžet ode dne, kdy nejvyšší vnitrostátní soud vydal dřívější rozsudek v odlišné věci, kterým prohlásil za zneužívající standardizované ujednání odpovídající uvedenému ujednání dané smlouvy.

Podpisy